

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Kristi åpenbaringsdag - 5. januar 2014

Prekentekest: Matt 2,1-12

Lesetekst I: Jes 60,1-6

Lesetekst II: Ef 3,1-7

Den sanne visdom søker til Jesus

Jesu fødsel var en begivenhet av internasjonale dimensjoner. Han ble født i den vesle byen Betlehem i det beskjedne landområdet Judea, men det var en fødsel som var varslet av profeter og andre i Det gamle testamentet, for det var den lovede frelserkongen, Guds salvede Messias, som ble født. Derfor gav fødselen gjenlyd i universet, og stjernetydere fra land langt borte ble varslet om et spesielt under. Jødene hadde ikke lov til å søke svar på sine spørsmål i stjernenes bilder og himmelrommets konstellasjoner, men det var ikke til hinder for at himmelens og jordens skaper, den evige Gud, kunne tale gjennom skaperverket til vismenn som hengav seg til stjernestudier. Noen av dem holdt til i "Østen". Vi vet vel ikke riktig hvor det var, annet enn at det var østenfor Jerusalem, men det er vanlig å tenke at de bodde i området som omfattes av dagens Irak. Der vet vi at stjernehimmlen ble flittig studert, og det ble foretatt beregninger av stjernenes og planetenes bevegelser.

Jupiter og Saturn

Slik oppstod en av forløperne til den moderne matematikken og astronomien. Det var utvilsomt kloke menn som bedrev slike studier. Noen av dem nøyde seg med å beskrive stjernenes baner og bevegelseslover, mens andre også ville lytte til hva de ulike bevegelsene og sammenstillingene i himmelrommet sa til dem. De første kan vi kalle astronomer, de andre astrologer. Vismennene i Matt 2 var kanskje aller mest det siste.

Da Jesus ble født, var det trolig en spesiell bevegelse eller sammenstilling av stjerner på himmlen som vakte deres interesse. Dagens astronomer kan regne seg tilbake til stjernehimmlens utseende da Jesus ble født, og en av teoriene om hva vismennene så, er at planetene Jupiter og Saturn på denne tida stod sammen i stjernebildet Fiskene, og at dette ble tolket slik at en stor konge for endetida skulle bli født i Jødeland. "Vi har sett stjerna hans gå opp", sa vismennene. På et eller annet vis ble de ledet av denne stjerna til huset der Jesusbarnet var. Guds veier er forunderlige og uransakelige.

Hjelp på veien

Før vismennene kom så langt som til huset i Betlehem, la de veien innom Jerusalem, hovedstaden i Jødeland. Det var naturlig, ettersom de lette etter en nyfødt jødenes konge. De

henvendte seg på slottet, men kong Herodes hadde ingen nyfødt sønn. Han ble tvert imot urolig over å høre om en prins han ikke kjente til. Var det noen som ville overta tronen? Han kalte sammen overprestene og de skriftlærde og spurte dem ut om hvor Messias skulle bli født.

Det viser at han kjente profetiene om frelserkongen av Davids ætt som skulle fødes i Israel. Han assosierte riktig når vismennene talte om en kongesønn. Nå ville han bruke dem til å føre seg til barnet, så han kunne kvitte seg med konkurrenten. De skriftlærde forklarte at den lovede Messias skulle fødes i Betlehem, og Herodes meldte dette videre til vismennene. Så snart de hadde fått vite det, la de i vei til Betlehem. Og om de hadde vært usikre på stjernas ledelse i noen dager i Jerusalem, fikk de nå tydelige tegn på at de var på rett vei. De fant Jesusbarnet og foreldrene, tok fram sine gaver og tilbad kongesønnen.

Konger tre av Saba

Det finnes mange myter om vismennene, hvor mange de var og hva de het. Bibelen sier ikke noe om dette, men ut fra antallet gaver blir det sagt (og sunget!) at de var tre menn. Det kan hende, men vi vet det ikke sikkert. Navna er også fri diktning. Det samme er forestillingen om at de kom fra tre ulike kontinent. Noen ganger kalles de konger, men vi finner ikke noe om det hos Matteus. I Det gamle testamentet, derimot, finner vi kanskje bakgrunnen for talen om konger som kom for å hylle Jesusbarnet.

I søndagens lesetekst fra Jesaja 60, som taler om Jerusalem, står det: "Folkeslag skal gå mot ditt lys, konger gå mot din soloppgang", og "alle fra Saba kommer, gull og røkelse har de med seg, de forkynner Herrens pris." I Salme 72,10 står det om Israels konge/kongssønn: "Konger fra Tarsis og fjerne kyster skal sende skatt til ham. Kongene i Saba og Seba skal komme med gaver." Slik havnet de i julesangen: "Av Saba kom de konger tre, de konger tre. Gull, røkels' myrra ofret de. Halleluja, Halleluja!" Dette verset er forresten revidert i siste utgave (1983) av Sangboken. Nå heter det: "Fra Østen kom de vise menn."

Så kan vi spørre om hva som virkelig gjorde dem vise. Jo, at de søkte etter Jesusbarnet til de fant det. Det er et stort paradoks at jødene skriftlærde, som ganske riktig resonnererte at Messias skulle fødes i Betlehem, ikke brydde seg med å lete etter ham.

Fra øst og vest, syd og nord

Teksten på Kristi åpenbaringsdag er en flott tekst om hedningemisjon, samtidig som den minner oss om at også jødene trenger å få Messias åpenbart. Uten at Kristus åpenbarer seg for oss mennesker, vil ingen av oss finne ham. Vismennene ble ledet til ham. Hvem de enn var, så kan vi regne med at de sannsynligvis ikke var jøder. Altså var de trolig hedninger som fikk komme til Jesusbarnet og hylle det. Det er spennende at Matteus forteller om dette i begynnelsen av sitt evangelium. Den samme Matteus siterer i det siste kapitlet Jesu store misjonsbefaling, og i kapittel 8 gjengir han Jesu ord slik: "Mange skal komme fra øst og fra vest og sitte til bords med Abraham og Isak og Jakob i himmelriket."

Slik er Matteusevangeliet et misjonsskrift som inkluderer hedningene hele veien. De er også arvinger til frelsen i Jesus Kristus. De har både lov og rett til å hylle Jesusbarnet, - sammen med jødefolket. Dette skriver også Paulus om i Efeserbrevet, i den andre leseteksten for Kristi åpenbaringsdag: "Kristi mysterium.....var ikke gjort kjent for menneskene i tidligere slekter, men nå er dette mysteriet ved Ånden blitt åpenbart for hans hellige apostler og

profeter: at hedningene har del i samme arv, samme kropp og samme løfte i Kristus Jesus ved evangeliet.”

Fyrste og hyrde

I ordet fra profeten Mika om Messias' opphav i Betlehem står det mer om hvem Han er: ”...en fyrste som skal være hyrde for mitt folk Israel.” Det var mange som opp gjennom Israels historie sa seg å være folkets hyrder. Men ikke alle var gode hyrder, snarere tvert imot. Her kommer Han som er Israels gode hyrde, som fører folket til hvilens vann og i siste instans gir sitt liv for hjorden. På Kristi åpenbaringsdag må det være vår bønn at alle, både jøder og hedninger, må få se Ham som er den gode hyrden og den sanne frelseren.

Bård Hauge

Rektor ved Danielsen videregående skole, Bergen. Teolog. Tidligere misjonær i Japan. Noen år ansatt ved NLA Høgskolen.

baardh@online.no